

Nr 28.

Ankom till riksdagens kansli den 7 juli 1914 kl. 12 m.

*Utlåtande i anledning av **dels** Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om ökning av fonden för befrämjande av hantverk och därmed jämförlig mindre industri, **dels ock** Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av anslag för täckande av förvaltningskostnaderna för nämnda lånefond år 1915.*

(4:de avd.)

I den till riksdagen den 18 maj 1914 avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t i punkten 34 under titel »utgifter för kapitalökning», i vad avser statens utlåningsfonder, föreslagit riksdagen

dels besluta, att för lån, som av Kungl. Maj:t beviljas från fonden för befrämjande av hantverk och därmed jämförlig mindre industri, skola gälla följande allmänna villkor och bestämmelser:

1:o) Av Kungl. Maj:t beviljat statslån må av låneförmedlaren på en gång eller i skilda delar lyftas i statskontoret emot avlämnande av en utav låneförmedlaren till statskontoret eller order ställd, av statskontoret godkänd skuldförbindelse, som skall innefatta låneförmedlarens åtagande att återbetala lånet i här nedan omförmäld ordning, varjämte, innan någon del av statslånet må utbekommas, godkänd säkerhet för den avgivna skuldförbindelsens uppfyllande skall till statskontoret avlämnas. Låneförmedlaren må icke förvägras att under lånetiden utbyta avlämnad säkerhet mot annan, som kan av statskontoret godkännas.

Därest statskontoret under lånetiden skulle finna ställd säkerhet icke vidare vara nöjaktig, skall låneförmedlaren inom av statskontoret

förelagd tid, dock minst tre månader, avlämna nya säkerhetshandlingar, som av statskontoret godkännas.

2:o) Sedan från fonden undfånget lån innehafts under ett år från lyftningsdagen, skall under de därpå följande fem åren återbetalas en femtedel av det ursprungliga lånebeloppet, så att hela lånet varder senast inom utgången av det sjätte året till fullo guld.

Å lyftat statslånebelopp skall erläggas årlig ränta från lyftningsdagen med fyra procent, dock med skyldighet för låneförmedlaren att, därest förfallet kapitalbelopp icke inom föreskriven tid inbetalas, å det förfallna beloppet erlægga sex procent årlig ränta från förfalldagen, till dess inbetalning sker.

3:o) Ställer sig låneförmedlaren icke till efterrättelse meddelade bestämmelser i fråga om ränte- och kapitalavbetalning, eller underlåter han att inom föreskriven tid fullgöra av statskontoret erhållet föreläggande att avlämna nya säkerhetshandlingar, äger statskontoret att därom göra anmälan hos Kungl. Maj:t, som bestämmer, huruvida oguldet statslånebelopp jämte ränta skall anses vara till återbetalning genast förfallet.

4:o) Låneunderstöd, som av låneförmedlaren utlämnas, skall utgöra minst 300 kronor och för en och samma låntagare högst 5,000 kronor samt må under inga förhållanden uppgå till mera än nio tiondelar av värdet å det eller de för inköp avsedda eller redan inköpta föremål, för vilkas betalande lån sökes.

5:o) Lån må icke tilldelas för betalande av maskin eller annat föremål, som anskaffats tidigare än sex månader före låneansökningens ingivande till låneförmedlaren.

6:o) Rörande låneunderstöd, som av låneförmedlaren utlämnas, skall, innan någon del därav må av låntagaren uppbäras, mellan låneförmedlaren och låntagaren upprättas fullständigt lånekontrakt, vari bestämmelser i följande avseenden skola finnas intagna, nämligen:

beträffande beskaffenhet och värde av arbetsmaskin, motor eller annat arbetsredskap, för betalande varav låneunderstöd är avsett, samt, därest föremålet i fråga ännu icke är inköpt, tid och sätt för anskaffningen därav:

rörande lånets belopp, säkerheten och villkoren i fråga om ränta och återbetalning;

huruvida lånet må på en gång eller i särskilda terminer lyftas samt angående sättet och villkoren för lånets utbekommande;

angående viss tid, inom vilken lånet skall vara till fullo uttaget, vid äventyr att rätten till utbekommande av ej lyft belopp skall vara förverkad;

angående kontroll från låneförmedlarens sida, som låntagaren skall vara skyldig underkasta sig;

därom, att möjligen uppkommande tvister mellan låneförmedlare och låntagare beträffande tillämpningen av lånekontraktets bestämmelser skola avgöras av skiljemän i enlighet med lagen om skiljemän den 28 oktober 1887, samt att klander mot skiljemännens beslut icke må äga rum.

7:o) Vid uppgörande av omförmälda lånekontrakt skall lända till efterrättelse:

att andra villkor icke må betingas i fråga om ränta och återbetalning, än som angående statslånet stadgats, dock med undantag i följande avseenden, nämligen:

att låntagare skall äga att, därest han så önskar, även före lånetidens utgång på en gång inbetala ogulden del av låneunderstödet; samt

att låneförmedlaren må kunna förbehålla sig rätt att under nedan angivna förutsättningar uppsäga lämnat låneunderstöd till inbetalning å tid, som låneförmedlaren bestämmer, nämligen:

a) om låntagaren ej fullgör vad i kontraktet föreskrivits i fråga om anskaffandet av viss arbetsmaskin, motor eller annat arbetsredskap;

b) om låntagaren visar sig försumlig i att erlægga föreskriven ränte- och kapitalavbetalning;

c) om låntagaren genom bedräglig uppgift föranlett lånets beviljande;

d) om sådana förhållanden inträffat, att låntagaren, med hänsyn till det med lånet avsedda ändamål, uppenbarligen icke längre bör få tillgodonjuta detsamma.

8:o) Lånekontrakt skall upprättas i två exemplar, av vilka vardera kontrahenten skall taga ett.

9:o) Låneförmedlaren vare obetaget att under lånetiden medgiva låntagare de lindringar i avseende å lånets återbetalning eller låntagarens skyldigheter i övrigt, vilka icke strida mot meddelade föreskrifter eller eljest äro oförenliga med lånets ändamål.

10:o) Låneförmedlaren skall årligen före april månads utgång till kommerskollegium avgiva redogörelse för lånerörelsen under det näst-föregående året, vilken redogörelse kollegium har att med det egna

underdåniga utlåtande, vartill anledning må förefinnas, till Kungl. Maj:t överlämna,

dels ock till ökning av fondens för befrämjande av hantverk och därmed jämförlig mindre industri kapital för år 1915 anvisa ett anslag, att utgå av lånemedel, av 25,000 kronor.

Den i ärendet lämnade utredningen återfinnes å sid. 11—17 i det vid statsverkspropositionen den 14 januari 1914 under rubrik »utgifter för kapitalökning» fogade statsrådsprotokollet över finansärenden samma dag.

Vidare har i en till riksdagen den 14 maj 1914 avlåten, till utskottets förberedande behandling överlämnad proposition, nr 93, Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att såsom bidrag till täckande av de för Sveriges hantverksorganisation i egenskap av förmedlare av utlåningen från lånefonden för befrämjande av hantverk och därmed jämförlig mindre industri uppkommande förvaltningskostnader ävensom av andra utav låneförmedlingsverksamheten härflytande direkta utgifter för hantverksorganisationen för år 1915 bevilja ett anslag å 2,000 kronor, att utgå direkt av fondens avkastning.

Departementschefen har vid ärendets föredragning åberopat ovan nämnda statsrådsprotokoll den 14 januari 1914.

De av Kungl. Maj:t nu föreslagna ändringarna i de förut gällande villkoren för utlämnande av lån från hantverkslånefonden avse dels sänkning av minimigränsen för lånebeloppen från 500 kronor till 300 kronor samt höjning av lånens maximibelopp i förhållande till inköpsprisen å de föremål, för vilkas betalande lån sökes, från 75 till 90 procent av desamma, dels ock att lån skall kunna meddelas även för betalande av maskiner och andra föremål, vilka redan anskaffats vid låneansökans ingivande. Med den begärda ökningen av fondens kapital avses att uppbringa fonden till den storlek, 200,000 kronor, som av 1910 års riksdag bestämts.

Anslaget för täckande av hantverkslånefondens förvaltningskostnader är föreslaget till samma belopp, med vilket anslaget sedan fondens inrättande utgått.

Utskottet, som ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande framställningar, hemställer,

att riksdagen må

a) besluta, att för lån, som av Kungl. Maj:t beviljas från fonden för befrämjande av hantverk och

därmed jämförlig mindre industri, skola gälla följande allmänna villkor och bestämmelser:

1:o) Av Kungl. Maj:t beviljat statslån må av låneförmedlaren på en gång eller i skilda delar lyftas i statskontoret emot avlämnande av en utav låneförmedlaren till statskontoret eller order ställd, av statskontoret godkänd skuldförbindelse, som skall innefatta låneförmedlaren's åtagande att återbetala lånet i här nedan omförmäld ordning, varjämte, innan någon del av statslånet må utbekommas, godkänd säkerhet för den avgivna skuldförbindelsens uppfyllande skall till statskontoret avlämnas. Låneförmedlaren må icke förvägras att under lånetiden utbyta avlämnad säkerhet mot annan, som kan av statskontoret godkännas.

Därest statskontoret under lånetiden skulle finna ställd säkerhet icke vidare vara nöjaktig, skall låneförmedlaren inom av statskontoret förelagd tid, dock minst tre månader, avlämna nya säkerhetshandlingar, som av statskontoret godkännas.

2:o) Sedan från fonden undfånget lån innehafts under ett år från lyftningsdagen, skall under de därpå följande fem åren återbetalas en femtedel av det ursprungliga lånebeloppet, så att hela lånet varder senast inom utgången av det sjätte året till fullt guldet.

Å lyftat statslånebelopp skall erläggas årlig ränta från lyftningsdagen med fyra procent, dock med skyldighet för låneförmedlaren att, därest förfallet kapitalbelopp icke inom föreskriven tid inbetalas, å det förfallna beloppet erlægga sex procent årlig ränta från förfalldagen, till dess inbetalning sker.

3:o) Ställer sig låneförmedlaren icke till efterrättelse meddelade bestämmelser i fråga om ränte- och kapitalavbetalning, eller underlåter han att inom föreskriven tid fullgöra av statskontoret erhållet föreläggande att avlämna nya säkerhetshandlingar, äger statskontoret att därom göra anmälan hos Kungl. Maj:t, som bestämmer, huruvida oguldet statslånebelopp jämte ränta skall anses vara till återbetalning genast förfallet.

4:o) Låneunderstöd, som av låneförmedlaren utlämnas, skall utgöra minst 300 kronor och för en och samma låntagare högst 5,000 kronor samt må under inga förhållanden uppgå till mera än nio tiondelar av värdet å det eller de för inköp avsedda eller redan inköpta föremål, för vilkas betalande lån sökes.

5:o) Lån må icke tilldelas för betalande av maskin eller annat föremål, som anskaffats tidigare än sex månader före låneansökningens ingivande till låneförmedlaren.

6:o) Rörande låneunderstöd, som av låneförmedlaren utlämnas, skall, innan någon del därav må av låntagaren uppbäras, mellan låneförmedlaren och låntagaren upprättas fullständigt lånekontrakt, vari bestämmelser i följande avseenden skola finnas intagna, nämligen:

beträffande beskaffenhet och värde av arbetsmaskin, motor eller annat arbetsredskap, för betalande varav låneunderstöd är avsett, samt, därest föremålet i fråga ännu icke är inköpt, tid och sätt för anskaffningen därav;

rörande lånets belopp, säkerheten och villkoren i fråga om ränta och återbetalning;

huruvida lånet må på en gång eller i särskilda terminer lyftas samt angående sättet och villkoren för lånets utbekommande;

angående viss tid, inom vilken lånet skall vara till fullo uttaget, vid äventyr att rätten till utbekommande av ej lyft belopp skall vara förverkad;

angående kontroll från låneförmedlarens sida, som låntagaren skall vara skyldig underkasta sig;

därom, att möjligen uppkommande tvister mellan låneförmedlare och låntagare beträffande tillämpningen av lånekontraktets bestämmelser skola avgöras av skiljemän i enlighet med lagen om skiljemän den 28 oktober 1887, samt att klander mot skiljemännens beslut icke må äga rum.

7:o) Vid uppgörande av omförmälda lånekontrakt skall lända till efterrättelse:

att andra villkor icke må betingas i fråga om ränta och återbetalning, än som angående statslånet stadgats, dock med undantag i följande avseenden, nämligen:

att låntagare skall äga att, därest han så önskar, även före lånetidens utgång på en gång inbetala ogulden del av låneunderstödet; samt

att låneförmedlaren må kunna förbehålla sig rätt att under nedan angivna förutsättningar uppsäga lämnat låneunderstöd till inbetalning å tid, som låneförmedlaren bestämmer, nämligen:

a) om låntagaren ej fullgör vad i kontraktet föreskrivits i fråga om anskaffandet av viss arbetsmaskin, motor eller annat arbetsredskap;

b) om låntagaren visar sig försumlig i att erlægga föreskriven ränte- och kapitalavbetalning;

c) om låntagaren genom bedräglig uppgift föranlett lånets beviljande;

d) om sådana förhållanden inträffat, att låntagaren, med hänsyn till det med lånet avsedda ändamål, uppenbarligen icke längre bör få tillgodonjuta det samma.

8:o) Lånekontrakt skall upprättas i två exemplar, av vilka vardera kontrahenten skall taga ett.

9:o) Låneförmedlaren vare obetaget att under lånetiden medgiva låntagare de lindringar i avseende å lånets återbetalning eller låntagarens skyldigheter i övrigt, vilka icke strida mot meddelade föreskrifter eller eljest äro oförenliga med lånets ändamål.

10:o) Låneförmedlaren skall årligen före april månads utgång till kommerskollegium avgiva redogörelse för lånerörelsen under det nästföregående året, vilken redogörelse kollegium har att med det egna underdåniga utlåtande, vartill anledning må förefinnas, till Kungl. Maj:t överlämna;

b) till ökning av fondens för befrämjande av hantverk och därmed jämförlig mindre industri kapital för år 1915 anvisa ett anslag av 25,000 kronor; samt

c) såsom bidrag till täckande av de för Sveriges hantverksorganisation i egenskap av förmedlare av ut-

låningen från lånefonden för befrämjande av hantverk och därmed jämförlig mindre industri uppkommande förvaltningskostnader ävensom av andra utav låneförmedlingsverksamheten härflytande direkta utgifter för hantverksorganisationen för år 1915 bevilja ett anslag å 2,000 kronor, att utgå direkt av fondens avkastning.

Angående sättet för anskaffande av det under mom. b) här ovan omnämnda belopp 25,000 kronor, kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva yttrande.

Stockholm den 7 juli 1914.

På statsutskottets vägnar:

F. CL:SON WACHTMEISTER.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från Första kammaren: herrar greve *F. Cl:son Wachtmeister*, *O. Jonsson*, *H. F. Lamm*, greve *Ph. O. L. Klingspor*, *A. N. Hahn*, *A. Åström*, *G. M. H. Ekelund*, *F. Berglund*, *J. Nilsson*, *I. E. G. Svensson*, *A. W. Lindh* och *C. I. Asplund* samt

från Andra kammaren: herrar *A. Ekman*, *K. V. Rydén*, *J. Ström*, *G. Odqvist*, *N. E. Lindberg*, *A. Wiklund*, *J. B. Eriksson* i Grängesberg, *J. Olofsson* i Digernäs, *K. O. Strid* och *S. E. Andersson* i Hägelåkra.
